Experimenty

Od malička jsem miloval experimenty. Jak ty pasivní, na které se jen díváte, tak aktivní, jichž jsem byl sám strůjcem. První fyzikální pokusy jsem zažil na prvním stupni základky se souškou[1] Veselou. Miloval jsem tyhle hodiny, v nichž se to hemžilo elektromagnety, železnými pilinami, scvrklým jablkem, které získalo ve vývěvě svou původní krásu, i budíkem, který za nízkého tlaku přestal zvonit. Myslím, že právě tady se rodil můj vztah k fyzice a bez milované soušky bych se nikdy fyzikem nestal. Některé pokusy jsem se zaujetím sobě vlastním doma opakoval. Vývěva ve výbavě naší domácnosti sice nebyla, ale budík ano. Rozebral jsem ho do posledního kolečka, složit jsem ho nedokázal nejen já, ale ani tatínek, o kterém jsem si do té doby myslel, že umí vše. Také jsem objevil zvonkové trafo, se kterým jsem prováděl své první experimenty na poli elektřiny a magnetizmu. Když mě maminka volala k večeři, chtěl jsem trafo uklidit, neboť jsem tento druh pokusů pro jistotu před rodiči tajil. Rychle jsem ho popadl palcem a ukazováčkem, bohužel přesně za kontakty primárního vinutí připojeného do zásuvky. Mé první setkání s 220 volty bylo nezapomenutelné.

Dodnes také rád vzpomínám na experimenty na vysoké škole. Hned v prvním semestru, na přednášce z mechaniky, přesně ve chvíli, kdy už jsme měli rovnic na tabuli tak akorát, stiskl přednášející kouzelné tlačítko umístěné pod katedrou. Ze zákulisí přiběhl pan Veselý (snad to byla pouhá shoda jmen) s nejrůznějšími hejblaty pro obveselení nás studentů. Nechyběla ani střelba z rotující sedačky, stříkající voda při experimentech z hydrodynamiky a důmyslná udělátka pro šikmý vrh. Škoda, že se dnes při přednáškách už moc neexperimentuje.

Kam se ale hrabou experimenty fyzikální na ty chemické. Exploze, měnící se barvy, hliník v Humpolci a sodík létající po podlaze. Jeden chemický experiment překvapil i kované soušky. Jako děti jsme ve škole k svačině fasovali čtvrtlitrové igelitové pytlíky s mlékem. Říkali jsme jim igelitová vemena a byl to ideální palební materiál. Bitvy s vemeny byly něco zcela jiného než obyčejná létající houba na tabuli. Jeden z nábojů zapadl za skříň a zůstal za ní zhruba tak rok. Jaké bylo naše nadšení, když jsme pytlík nafouklý k prasknutí nalezli. Hned při prvním hodu způsobně opsal balistickou křivku, aby se vzápětí rozprskl o zeď. Fyzika i chemie jednou jedinou ranou. Nikdy předtím a nikdy potom jsem už nezažil tak pekelný puch. Chemie v praxi, evakuace třídy, výuka tři dny ve školní jídelně. Kyselinu isomáselnou, která se za rok v pytlíku v nemalém množství vytvořila, zlikvidovali nakonec až přivolaná protichemická jednotka…

[1] **Souška** – označení pro učitelku v době komunizmu, zkratka ze sousloví soudružka učitelka. Soušky byly na krátkou dobu v okolí roku 1968 nahrazeny paňčkami a paňučitelkami, aby se vzápětí soušky vrátily v té nejkovanější podobě.